

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Dyrehelse og smittevern

Geitedagene 2019

Line Gertrud Lundstein

Veterinær, spesialinspektør i Mattilsynet, avdeling Mjøsområdet

Mål for dagen

- Bakgrunnen for den nye dyrehelseforskriften
  - Dyrehelsekompetanse hos dyreeier
  - Hva er en smittevernplan
  - Eksempel på smittevernplan i melkegeitbesetning
  - Krav ved kjøp/salg/flytting av geiter og bukker
-
- Avliving av kje

Foto: Brit Hareid

Hvorfor ny dyrehelseforskrift?

- Ny dyrehelselov i EU («One health»)
- Produsentene får større ansvar for forebygging av sjukdom og smitte
- Nye utfordringer;
  - Alvorlige dyresjukdommer på dørstokken til Norge
  - Åpne grenser og økende import
  - Nye nisjer – nye dyreslag

Veileder til dyrehelseforskriften

[https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/pr
oduksjonsdyr/veileder_til_dyrehelseforskriften.3
4831/binary/Veileder%20til%20dyrehelseforskrift
en](https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/pr
oduksjonsdyr/veileder_til_dyrehelseforskriften.3
4831/binary/Veileder%20til%20dyrehelseforskrift
en)

*Buskopen har friske geiter!
Unngå smitteoverføring.*

Kontakt: _____ tlf: _____

Smittesaneringsprosjektet
FRISKERE GEITER

HELSETJENESTEN FOR
GEIT

Vi skal bli bedre på å forebygge

Dyreholders ansvar
å forebygge smitte

Offentlig regulering av livdyrkontakt

Hvordan kommer smitte inn i besetningen?

- De fleste får smitten fra lokal kilde
«Fjøsvandrere», nabo, veterinær, servicetekniker, inseminør, tankbil mm
- Spres til nye områder med
Livdyr
Slaktedyrtransport
«Fjøsvandrere» som reiser over store områder

Kilde: Animalia

Foto: NorBoer.no

Bedre hygiene

§ 6: Særskilte hygienekrav

Smittesluse

Egen dør for
dyretransport

Eget punkt for
levering av
melk

Toaletter

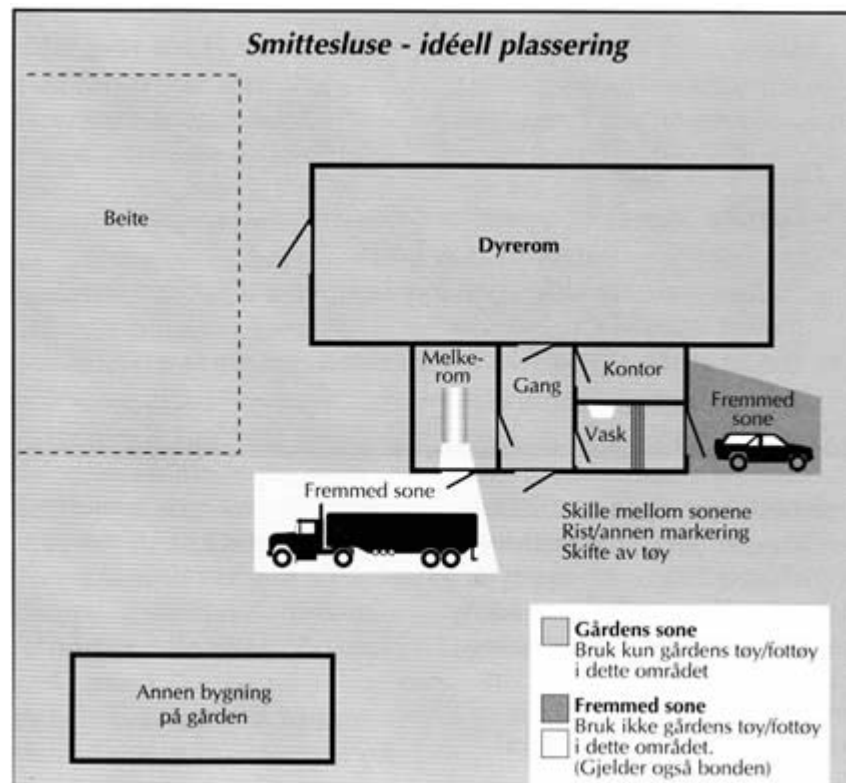

Foto: Helsetjenesten for geit

Bedre kunnskap

§ 7 Kunnskap om dyrehelse

Dyreholder skal ha oppdatert kunnskap om

- sykdommer hos dyr
- sykdommer som kan overføres mellom dyr og mennesker
- forebyggende tiltak mot smitteoverføring og resistensutvikling
- sammenhengen mellom dyrehelse, dyrevelferd og folkehelse
- krav om kurs gjelder fra 1.1.2020

Dyreholder må gå på kurs om dyrehelse

(gjelder ikke agronomer og andre husdyrfaglig utdannede fra høgskole eller universitet)

Liste over godkjente kurs

https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/produksjonsdyr/kompetansekrav_i_husdyrhold/oversikt_over_godkjente_kompetansekurs_om_dyrehelse.34324

Foto: Forskning.no

Bedre smittevern - smittevernplan

§ 8 Rutiner om smittevern

Dyreholdere i næringsretta dyrehold skal:

- Ha **rutiner** som sikrer godt smittevern
- utarbeide **skriftlig smittevernplan** tilpasset sitt dyrehold
- sikre at arbeiderne i dyreholdet **kjenner til og følger** smittevernplanen
- oppdatere smittevernplanen årlig

Foto: www.geithelse.no

Faktaartikkel

Smittevernplan

🕒 Publisert 27.06.2018   ⏪ Sist endret 14.05.2019   🖨️ Skriv ut

Dyrehelseforskriften skal forebygge sykdom hos dyr, og smitte mellom dyr og mennesker. Et viktig tiltak er SMITTEVERNPLAN (§ 8)

Hvem må ha en skriftlig smittevernplan?

Alle som driver næringsretta dyrehold må lage en egen smittevernplan for sitt dyrehold.

Dersom du driver med storfe, sau, geit, svin, oppdrettshjort, pelsdyr og fjørfe i en virksomhet som mottar produksjonstilskudd og/eller har en omsetning som overstiger grensen for å være merverdiavgiftspliktig, må du ha en smittevernplan. Alt hold av kameldyr regnes som næringsretta dyrehold.

Det er unntak i regelen for dyreansamlinger, dyreparker, sirkus og besøksgårder, disse trenger derfor ikke smittevernplan.

Hvem gjelder smittevernplanen for?

Smittevernplanen gjelder for alle som arbeider i dyreholdet. Det er dyreeiers ansvar å sikre at alle som arbeider i dyreholdet kjenner og følger smittevernplanen.

Smittevernplanen skal oppdateres årlig, og vises til Mattilsynet dersom vi ber om det ute

Ny dyrehelesforskrift stiller strengere krav til dyreholdere

Disse artiklene omfatter endringene i lovverket:

[Dette betyr dyrehelesforskriften for deg som har hobbyfjørfe](#)

[Karenstid for flytting av storfe, svin og kameldyr](#)

[Smittevernplan](#)

[Skal du flytte, kjøpe eller selge småfe \(sau, geit, vær, bukk, lam, kje\)?](#)

[Krav til kunnskap om dyreheles når du driver et næringsrettet dyrehold](#)

[TSE-klasser for småfe](#)

Regelverk og veiledning

[Forskrift om tiltak mot sykdommer og](#)

[zoonotiske agens hos dyr \(dyrehelesforskriften\)](#)

[Veileder til dyrehelesforskriften](#)

Denne siden hører til under

[Smitte mellom dyr og mennesker](#)

[Dyreheles](#)

[Dyr og dyrehold](#)

Innholdet er også relevant for

[Storfe](#) [Svin](#) [Fjørfe](#) [Hest](#)

[Sau og geit](#) [Lama og alpakka](#)

[Pelsdyr](#) [Kompetansekrav i husdyrhold](#)

[Hjort](#) [Hest](#)

<https://www.mattilsynet.no/dyr og dyrehold/dyreheles/smitte mellom dyr og mennesker/smittevernplan.31379>

Smittevernplan

Utarbeidelse av smittevernplan

I følge § 8 i den nye dyreholdsforskriften skal dyreholdere i næringsretta dyrehold ha rutiner som sikrer godt smittevern. Disse rutinene skal beskrives i en skriftlig smittevernplan.

1. Lag en skisse over dyre- og persontrafikken i ditt dyrehold som omfatter hele driftsopplegget (plakat kan lastes ned her). Tegn inn bygninger og alt som er relevant for din drift listet opp under punkt 2.
2. Lag en beskrivelse for hvordan:
  - a) dyr tas inn og ut av dyreholdet, inkludert til og fra beite
  - b) god dyrehold sikres ved livdyrkjøp, inkludert mulighet for å oppstalle dyra separat
  - c) melk og egg leveres
  - d) mulig smitte fra egen og innleid arbeidskraft hindres
  - e) persontrafikken inn og ut av dyreholdet foregår, med særlige krav til veterinærer og andre som er tilknyttet eller i mulig kontakt med andre dyrehold
  - f) kadaver, gjødsel og avfall håndteres og hentes
  - g) forhygiene, vanningsanlegg, strø, redskap og utstyr sikres
  - h) desinfeksjonsmiddel er tilgjengelig
  - i) risikoen for å spre smitte ved krysstrafikk mellom dyr, mennesker og kjøretøy i nærheten av tilhørsrom for dyr kan reduseres.
3. Dyreholderen skal sikre at alle som arbeider i dyreholdet, kjenner og følger smittevernplanen. Den skal oppdateres årlig og legges fram når Mattilsynet ber om det.

En plantegning over dyre- og persontrafikken

Beskrivelse av rutiner for

- persontrafikk,
- dyreflyt,
- leveranser til og fra dyreholdet og
- håndtering av kadaver, gjødsel, avfall, strø og utstyr m.m

Smittevernplanen oppdateres årlig, og dyreholder er ansvarlig for at alle som jobber i dyreholdet kjenner til og følger planen.

Om utarbeidelse av smittevernplan: <https://www.matmerk.no/cms/files/4871/mal-til-smittevernplan.pdf>

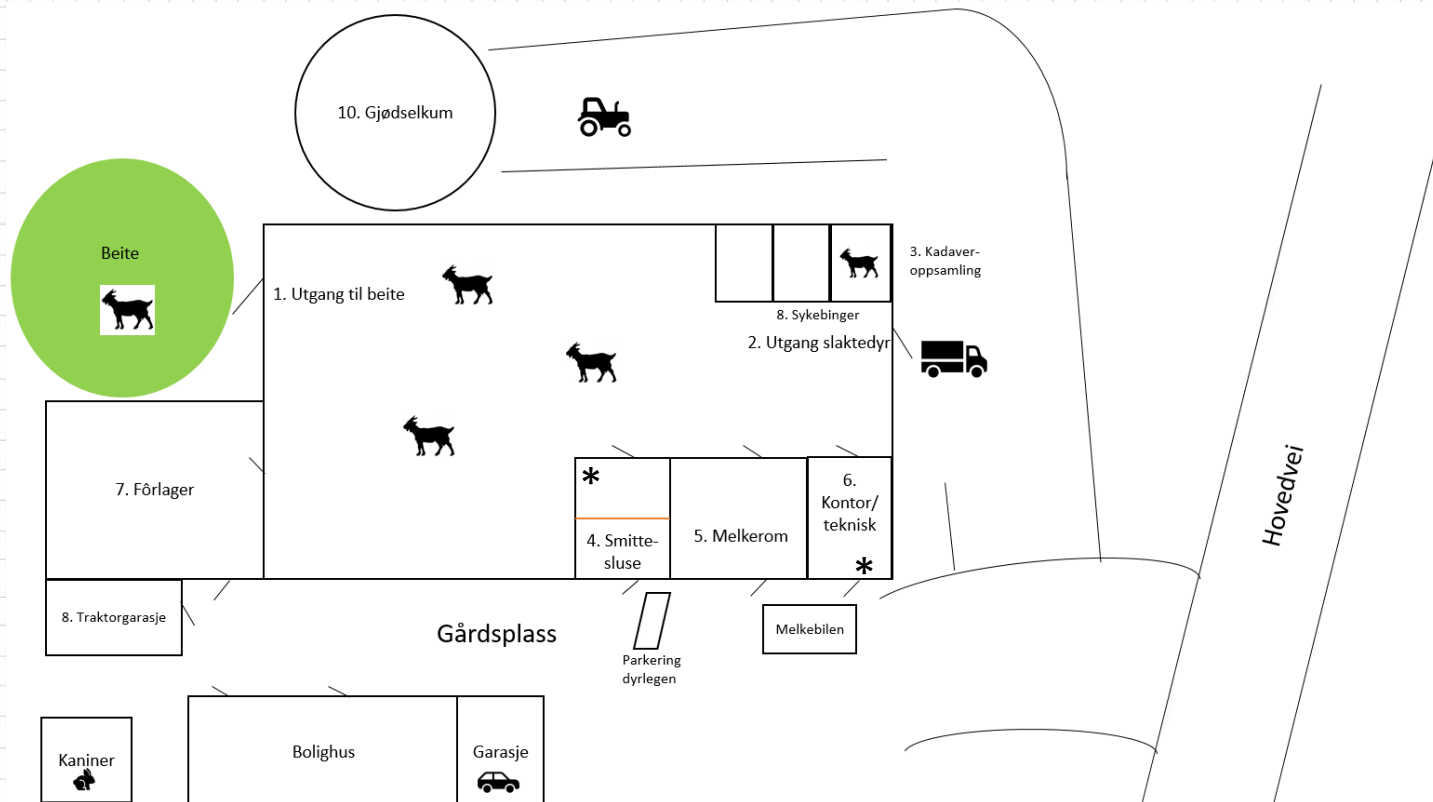
SMITTEVERNPLAN

Gård:

Årstall:

Plantegning over dyre- og persontrafikk, jf. § 8 i dyreholdsforskriften

Aktuelle punkter som skal påføres plantegningen:

1. Driftsbygninger og beiter
2. Dør eller port for inn- og utlasting av dyr
3. Persontrafikk inn og ut av dyreholdet (smittesluse for personell, m.fl.)
4. Tilgjengelig desinfeksjonsmiddel
5. Mulighet for separat oppstalling for nyinnkjøpte livdyr (sykebinge e.l.)
6. Levering av egg/melk (rampe med egen inngang for eggtransportør, dør for tankbilsjåfør som henter melk)
7. Dør, port eller annen innretning for kadaver, gjødsel og avfallshåndtering

* = desinfeksjonsmiddel

Eksempel på beskrivelse av rutiner

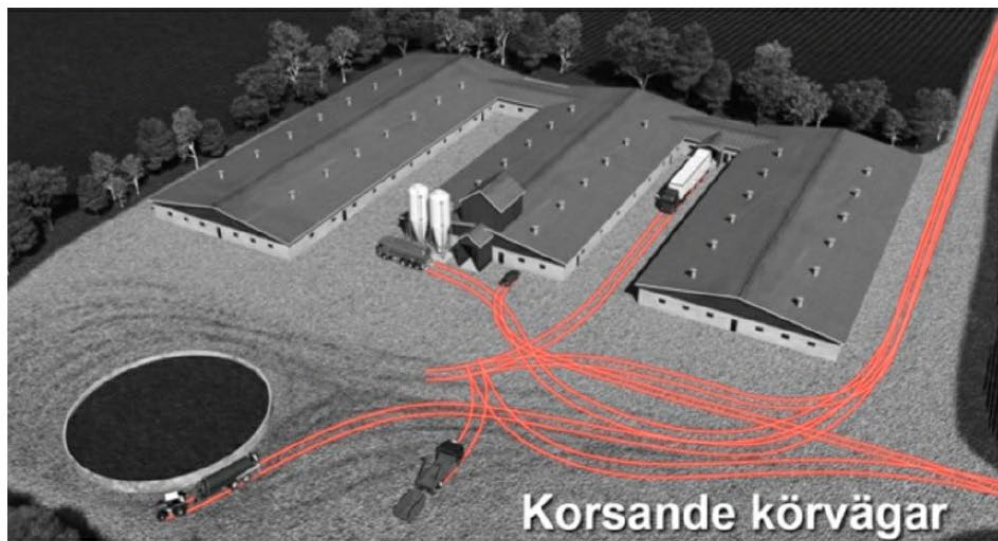
SMITTEVERNPLAN FOR LUNDSTEINS MELKEGEITBESETNING

- A: Geitene tas inn gjennom dør merket 2 på plantegninga.
Døde dyr og dyr som må avlives, tas ut av fjøset via dør merket 2 på plantegninga.
- B: Kjøper livdyr kun fra besetningen til Ola Normann, som har kjent helsestatus.
Ved kjøp av livdyr følger det med egenerklæring, veterinærattest og transportdokument.
- C: Melk hentes hver 3.dag. Det er egen inngang for melkebilsjåfør til melkerommet.
Det er egne sko til sjåføren som han må ta på når han går inn i melkerommet for å sette i gang vask av melketanken
- D: Mulig smitte fra egen og innleid arbeidskraft hindres ved alltid å benytte smittesluse.
Her skiftes fottøy og overtrekkstøy (kjeledress). Hender vaskes og/ eller desinfiseres ved inngang til dyrerommet. Det praktiseres overholdelse av karantenetid etter utenlandsreiser (hhv 48 timer eller 72 timer)
- E: Det praktiseres samme rutiner for eksterne besøk. Eksterne besøk kvitterer i besøksprotokoll. Smitteslusa vaskes og desinfiseres ved behov.
- F: Om våren går geitene på innmarksbeite gjennom dør merket 1 på plantegninga.
Om sommeren er geitene på fellesstøl sammen med geitene til Ola Normann som har samme helsestatus som mine geiter (fri for mædi/CAE, byllesjuka og paratub).
- G: Kraftfôr kommer fra mølle hvor fôret er varmebehandlet.
Det benyttes egenprodusert silo og høy. Ved høsting legges det vekt på å unngå å forurense med jord. Det benyttes kun grovfôr fra arealer som har vært gjødslet med geitemøkk.
Redskap som benyttes i huset er rengjort. Vi har spesielt fokus på redskaper fra reparatører som elektriker mv som kan ha vært i flere dyrehold.
- H: Desinfeksjonsmiddel som benyttes er Virkon S.
Dette lagres som vist på plantegning (*).
- I: Ulik trafikk i tilknytning til geitefjøset foregår som skissert i plantegningen. Ulike punkter for transport av melk, kraftfôr, gjødsel og dyr skal hindre at smitte dras inn til dyra og forhindre at smitte dras videre fra gården til andre husdyrhold.

Med utgangspunkt i

<https://medlem.nortura.no/siste-nytt/ny-dyrehelseforskrift-smittevernplan-article42699-11795.html>

Ordne trafikken på gården

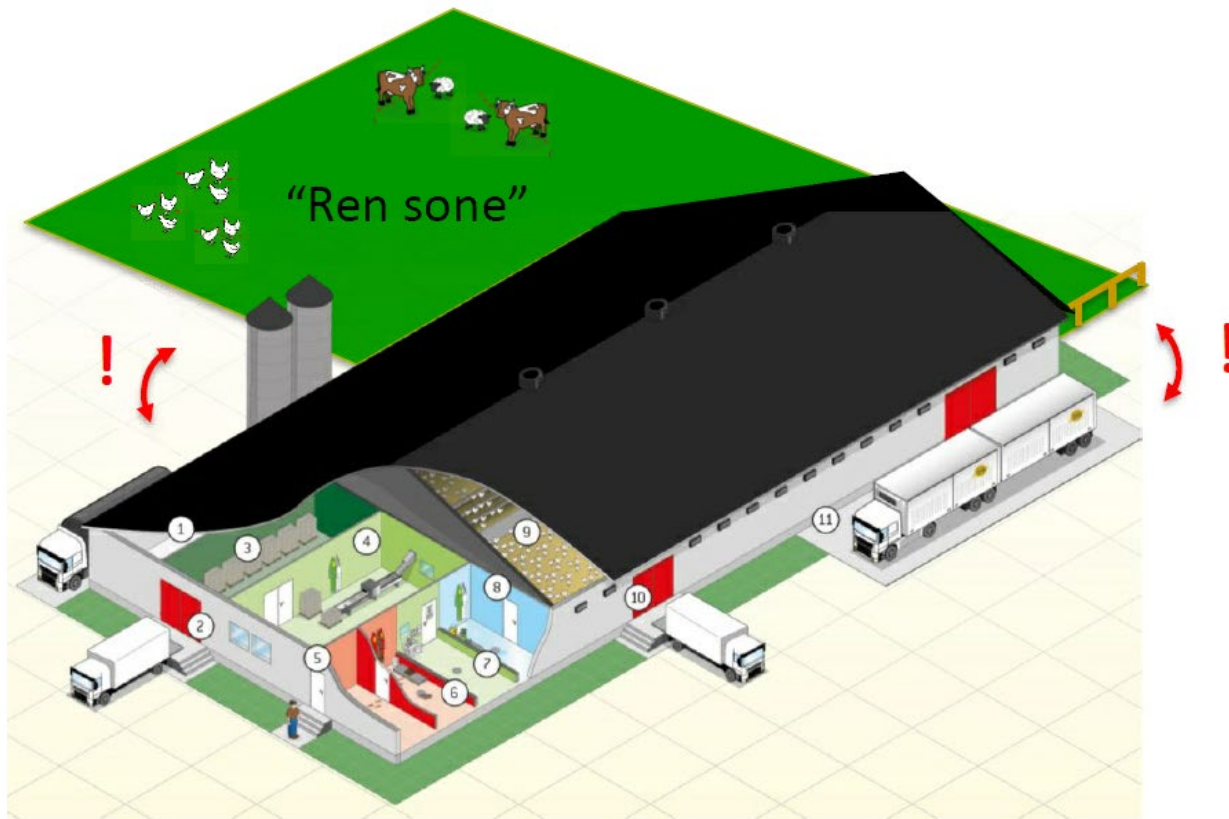

Ulik trafikk på gård bør, så langt som mulig, holdes atskilt – både i atkomst og på bygg. Slik forebygges kryssforurensning av smittestoffer

Kilde: www.smittsäkra.se

Hold beite og trafikkarealer atskilt

Du er her: [Forside](#) / [Dyr og dyrehold](#) / [Produksjonsdyr](#) / [Sau og geit](#) / Skal du flytte, kjøpe eller selge småfe (sau, geit, vær, bukk, lam, kje)?

Faktaartikkel

Skal du flytte, kjøpe eller selge småfe (sau, geit, vær, bukk, lam, kje)?

🕒 Publisert 27.06.2018   ⌚ Sist endret 29.04.2019   🖨️ Skriv ut

Flyttebegrensninger på småfe er et effektivt tiltak mot spredning av alvorlige sykdommer.

Regelverket for flytting av småfe er komplisert. Dersom du ønsker å flytte, kjøpe eller selge småfe (sau, geit, vær, bukk, lam, kje) må du være klar over at:

1. Det er forbudt å flytte hunndyr av sau og geit fra en besetning til en annen
2. Det er forbudt å flytte småfe mellom småferegionene (se faktaboks) og ut av fylker som har hatt skrapesjuka
3. Du kan søke om unntak fra forbudene.

Småferegioner

For å begrense spredning av smitte i dyrehold med småfe er landet inndelt i såkalte småferegioner (se faktaboks) Det er forbudt å flytte småfe over disse regionegrensene.

Ved sykdomsbrudd kan det bli andre restriksjoner. For tiden kan du ikke flytte småfe ut av fylkene Nordland, Aust-Agder, Hordaland, Sogn og Fjordane og Rogaland med Etne og Sveio.

Hordaland og Sogn og Fjordane er samme

Småferegioner

Region 1: Finnmark, Troms, Nordland, Trøndelag og Møre og Romsdal.

Region 2: Sogn og Fjordane og Hordaland, unntatt kommunene Etne og Sveio.

Region 3: Sveio kommune, Etne kommune, Rogaland, Aust- og Vest Agder.

Region 4: Telemark, Vestfold, Buskerud, Oppland, Hedmark, Oslo, Akershus og Østfold.

Ny dyrehelseforskrift stiller strengere krav til dyreholdere

Disse artiklene omfatter endringene i lovverket:

Publikasjoner

[Søknadskjema flytting av småfe \(PDF\)](#)

[Skjematisk oversikt flytting av småfe \(PDF\)](#)

Regelverk og veiledning

[Dyrehelseforskriften](#)

[Veileder til fotråteforskrift](#)

[Veileder for flytting av småfe](#)

Les mer

[Ny dyrehelseforskrift stiller strengere krav til](#)

[dyreholdere](#)

Denne siden hører til under

Sau og geit

Produksjonsdyr

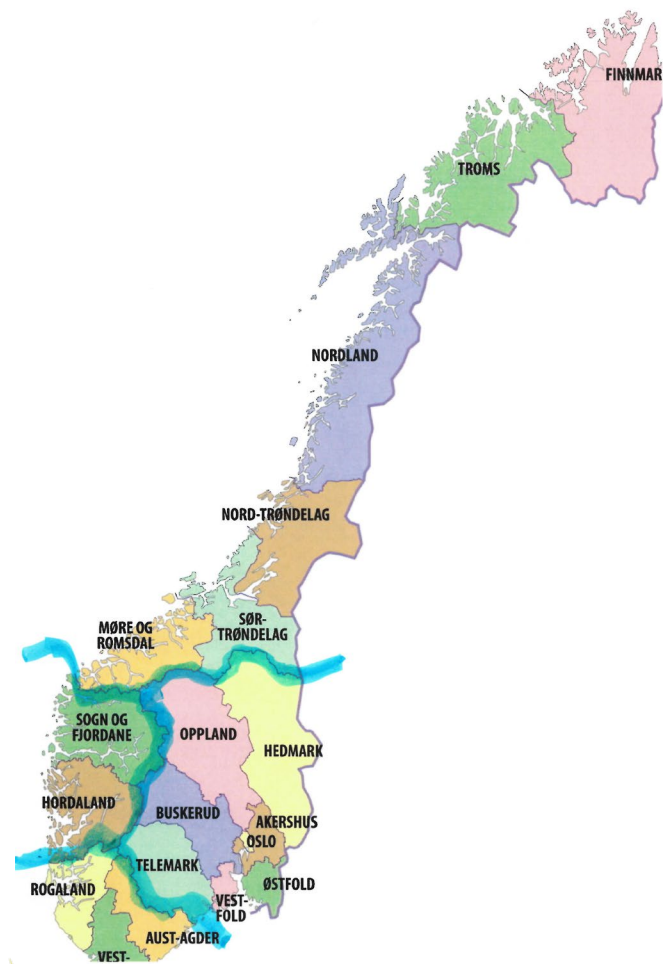
Dyr og dyrehold

Nye regler for flytting av geit

Dyrehelseforskriftens §§ 21 - 25

- Nye regler for flytting
  - Nye TSE klasser
  - Dokumentasjon
  - Livdyrsamarbeid
-
- Forbud mot å flytte hunddyr av geit
  - Småferegioner i stedet for fylkesgrenser
  - Forbudt å flytte småfe over regiongrenser og ut av noen fylker
(Nordland, Hordaland (Sveio og Etne) og Rogaland)

VEILEDER FOR
FLYTTING AV SMÅFE

PUBLISERT SEPTEMBER 2018

https://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/gjeldende_regelverk/veiledere/veileder_for_flytting_av_smaafe.32357/binary/Veileder%20for%20flytting%20av%20sm%C3%A5fe

Søknadsskjema

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

Mattilsynet
Avdeling.....
Felles postmottak
Postboks 383
2381 BRUMUNDDAL
postmottak@mattilsynet.no

Deres ref:
Vår ref:
Dato:
Arkivkode:

- Søknad om overføring av hundyr sau/geit
 Søknad om overføring av småfe over regiongrense
 Søknad ut av fylkene Nordland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Rogaland
(sett kryss)

Kjøper og selger fyller ut skjemaet og sender dette til kjøpers lokalkontor

Mottaker/kjøper		
Fornavn	Etternavn	Telefon
Adresse	Postnummer	Poststed
Kjøperbesetningens avdelingskontor	Organisasjonsnummer	Produsentnummer/dyreholds-ID

Antall dyr:	Rase:	Antall småfe fra før:	Raser:	Medlem livdyrsamarbeid/værring
-------------	-------	-----------------------	--------	--------------------------------

Begrunnelse for kjøpet (legg ved eget ark dersom det ikke er nok plass)

- Oppstart/overgang til ny rase
 Kjøp av vær/bukk
 Utvidelse av besetning
 Andre årsaker

Leverandør/selger		
Fornavn	Etternavn	Telefon
Adresse	Postnummer	Poststed
Selgerbesetningens avdelingskontor		Produsentnummer/dyreholds-ID

BESETNINGSSOPPLYSNINGER FRA SELGER (kryss av)	JA	NEI
Er alle dyra merket etter merkeforskriften		
Er dyreholdjournal fullstendig ført		
Er det ført helsekort fortløpende av behandlinger utført av både veterinær og eier		
Blir alle døde småfe over 18 måneder melde inn til Mattilsynet		
Er besetningen pålagt offentlige restriksjoner		
Er det i besetningen mistanke om klassisk skrapesjuka		
Er det i besetningen mistanke om paratuberkulose		
Er det i besetningen mistanke om Mædi/CAE		
Er det i besetningen mistanke om fotråte		
Er det i besetningen mistanke om byllesjuka		
Når var siste livdyrinnkjøp og fra hvem?		
Er besetningen testet for CAE/mædi? Når?		
Dersom du er med i livdyrsamarbeid, angi de andre deltakerne:		

NB: SKJEMA SOM IKKE ER FULLSTENDIG UTFYLT VIL BLI RETURNERT!

Mattilsynet fraråder hold av sau og geit i samme besetning på grunn av faren for spredning av virussjukdommen CAE (en hjerne-, ledd- og jursjukdom), paratuberkulose og byllesjuka.

Sted: _____ Dato: _____ Selgers underskrift: _____

Veterinærattest

Gjelder besetningen til .....

Produsentnummer/dyreholds-ID.....

Undertegnede bekrefter at:

- Det er utført en klinisk undersøkelse av alle individer som skal selges, uten at det er avdekket tegn på smittsomme sykdommer hos disse. Det er forøvrig ikke sett tegn til smittsom sykdom hos de andre dyrene i avsenderbesetningen.
- Dyrene er representativt undersøkt for lentivirus med negativt resultat. Undersøkellesmetode (sett kryss):

Individuelle blodprøver av sau og geit for undersøkelse av antistoffer mot lentivirus, er tatt ut i samsvar med følgende tabell:

Antall vinterføra dyr i besetninga	Antall prøver per besetning
Inntil 30	Alle over 1 år
30-100	30
100-200	35
Mer enn 200	40

Blodprøvene er tatt ut i løpet av de siste 36 månedene.

- Tankmelk- eller samleprøve av individuelle melkeprøver fra geit
  - besetninga består av minst 10 dyr over 12 måneders alder og minst 80 % av de voksne dyra er representert i prøveuttaket.
  - Tankmelkprøvene og samleprøvene av individuelle melkeprøver er tatt ut i løpet av de siste 12 månedene.
- Dyr er ikke tatt inn til besetningen i løpet av de siste 12 måneder før prøvene ble tatt, eller avsenderbesetningen har kun mottatt dyr fra besetninger som er testet for lentivirus etter kriteriene over.
- Besetninger med geit eller kombinert sau og geit fra fylkene Møre og Romsdal, Hordaland, Sogn og Fjordane, Rogaland, Buskerud og Telemark er testet for paratuberkulose etter Vedlegg VII med negativt resultat.
- Evt merknader.....

Sted:.....Dato:.....Underskrift av veterinær:.....

Vet nr. .... Telefon.....

https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyretransport/veterinaerattest_ved_flytting_av_smaafe.32351

TRANSPORTDOKUMENT SAU OG GEIT

Movement document for sheep and goats

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Transport gjelder/ animals to be transported

Dato for transport/ date of transportation:	Antall sauer/ number of sheep:	Antall geiter/ number of goats:
Ved samtransport: angi produsentnummer og navn på eiere av andre dyr/ If transport together with others: give holding numbers and names of owners of other animals		

Informasjon om avsender/ information about holding of departure

Produsentnummer/ holding number:	Dyreholders navn/ name of keeper:
Dyreholders adresse/ address of keeper:	

Informasjon om transportør/ information about the transporter

Transportørens navn/ name of transporter:		
Type transportmiddel/ type of vehicle:	Registreringsnummer/ registration number:	Løype nr./ permit number:

Informasjon om mottaker (annen produsent/slakteri)/ information about receiver

Produsentnummer (hvis relevant)/ holding number (if relevant):
Dyreholders navn, slakteri, beitelag eller annet/ name of keeper, slaughterhouse, pasture, pasture team or other:
Adresse/ address:

Signatur/ signature

Dato/ date:	Dyreholders signatur/ signature of the keeper:
Antall sider/ page count:	Transportørens signatur/ signature of transporter:

Transportdokumentet skal fylles ut ved all flytting av småfe, unntatt flytting til og fra beite. Kjøreseddel for slakteri er gyldig transportdokument. Transportdokumentet skal oppbevares av mottakende dyrehold i ti år. Dyreholder skal også oppbevare kopi/duplikat av transportdokument, eller tilsvarende opplysninger i ti år.

Det er forbudt å føre småfe fra et fylke til et annet unntatt når dyrene føres direkte til slakteri. Det er forbudt å flytte hunddyr av sau fra en besetning til en annen. Merk: det er også lokale soneforskrifter som forbyr flytting av småfe mellom sonene.

Mattilsynet kan dispensere fra forbudene og sette vilkår for dispensasjonen. Transportdokumentet gjelder ikke som dispensasjon fra reglene om forbud mot flytting av dyr.

https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyretransport/veterinaerattest_ved_flytting_av_smaafe.32351

Muligheter for livdyrsamarbeid

Geit og sau

- Registrert hos Mattilsynet
- Innen fylket
- Maks 4 dyreholdere

Samarbeidsavtale for livdyrsamarbeid småfehold

Avtalen er inngått mellom:

Produsentnummer/dyreholds-ID:	Navn:

Vi bekrefter følgende: (kryss av)	Bekreftes
- Livdyrsamarbeidet består av fire eller færre dyreholdere.	
- Besetningene deltar ikke i flere enn ett livdyrsamarbeid.	
- Livdyrsamarbeidet krysser ikke fylkesgrenser. (Gjelder ikke grensa mellom Oslo og Akerhusus og mellom Rogaland fylke og kommunene Sveio og Etne i Hordaland).	
- Denne avtalen om livdyrsamarbeid blir oversendt for registrering hos Mattilsynet. (Registreringen er gyldig i 2 år)	
- Det er fylt ut egenerklæring fra hver produsent	

For å redusere smittefare anbefales det at besetninger som går ut av et etablert livdyrsamarbeid, ikke inngår nye livdyrsamarbeid før det er gått minst 18 måneder siden du forlot livdyrsamarbeidet du først var en del av.

Dato og sted: Signatur:

_____

Dato og sted: Signatur:

_____

Dato og sted: Signatur:

_____

Dato og sted: Signatur:

https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyretransport/samarbeidsavtale_for_livdyrsamarbeid_smaafeh_0ld.32352

Skjematisk oversikt flytting av geit:

	Søknad	Egen erklæring	Veterinærattest	Eventuelt
Kje av begge kjønn som skal slaktes før de er 8 <u>mond</u> gamle og som holdes adskilt fra andre småfebesetninger etter flytting	Nei	Nei	Nei	Husk merke-regelverk!
Geiter ♀ mellom besetninger, innenfor fylke og innenfor regiongrense	Ja	Ja	Ja	
Geiter ♀ mellom besetning, over fylkesgrense både innenfor og over regiongrense	Ja	Ja	Ja	Forbudt over regiongrenser og ut av noen fylker
Bukker ♂ mellom besetninger innenfor fylke og innenfor egen småferegion	Nei	Ja	Ja	
Bukker ♂ mellom besetninger over fylkesgrense og innenfor egen småferegion	Nei NB! Ja ut av Nordland og Rogaland	Ja	Ja	
Bukker ♂ mellom besetninger over regiongrense	Ja	Ja	Ja	Forbudt. Krever disp.
Føre småfe innen egen region til og fra innmarksbeite uten kontakt med andre småfe eller til og fra utmarksbeite	Nei	Nei	Nei	
Føre småfe til og fra innmarksbeite sammen med andre småfe Dette er i utgangspunktet forbudt- dette vurderes som flytting av hunndyr fra en besetning til en annen.	Ja	Ja	Ja	Krever disp.
Føre småfe til og fra utmarksbeite med andre småfe over regiongrenser Dersom dyrehelsemessig ok gis det vanligvis tillatelse for inntil 10 år av <u>gangen</u>	Ja	Nei	Nei	
Livdyrsamarbeid Gjelder for 2 år om <u>gangen</u>	Nei	Ja	Nei	Skriftlig samarbeids-avtale må sendes Mattilsynet.

Avliving av kje

Forskrift om avliving av dyr, jfr. forordning (EF) nr. 1099/2009 om vern av dyr på tidspunkt for avliving

Dyr skal skånes for enhver unngåelig smerte, plage eller lidelse under avliving (artikkel 3)

- Bedøving
- Avliving
- Sikre seg at dyret er dødt

Bedøving

BEDØVING

Spelam og kje

Dyr med levendevekt inntil 5 kg kan bedøves med et kraftig slag mot dyrets hode, fortrinnsvis med en øksehammer (baksiden av øsehodet). Vanlig (penetrerende) bolt pistol bør ikke benyttes til spedyr. De har myk skalle slik at man ikke nødvendigvis oppnår hjernerystelse og effektiv bedøving, selv om boltene trenger inn i hjernen. Ikke-penetrerende bolt pistol er et bedre alternativ og er tillatt brukt på dyr med levendevekt under 10 kg.

https://www.animalia.no/globalassets/sau-helse-og-velferd---dokumenter/avliving-av-sau-og-geit-pa-garden_juni2016.pdf

Godkjente bedøvelsesmetoder

- Skyting
  - Penetrerende bolt (boltepistol)
  - Ikke-penetrerende bolt (dyr < 10 kg)
  - Skarp ammunisjon
- Slag mot hodet (dyr < 5 kg)
- Legemidler (veterinær)

Slag mot hodet	Hardt og velrettet slag mot hodet, som forårsaker alvorlig skade på hjernen.	Smågris, lam, kje, kanin, hare, pelsdyr og fjørfe med inntil 5 kg levende vekt. Slakting, nedslakting og andre situasjoner.	Kraft i og plassering av slaget.	Nr. 3.
----------------	--	---	----------------------------------	--------

Merknad til nr. 3

Disse metodene skal ikke benyttes rutinemessig, men bare dersom det ikke er tilgjengelig andre bedøvningsmetoder.

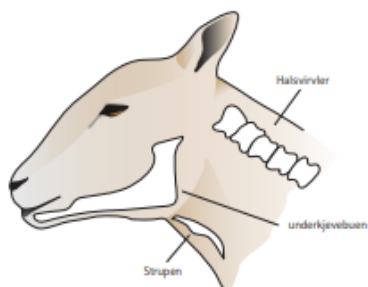
Avliving

- Dyra avlives ved avblødning
- *Dyr som avlives utenfor slakteri skal avbløs (§ 20)*
Kutter 2 halspulsårer
noen unntak, blant annet når dyra er avlivet med legemidler
- Nødavliving Artikkel 19
Ved nødavliving skal dyreholderen for de berørte dyrene treffe alle nødvendige tiltak for å avlive dyrene raskest mulig.

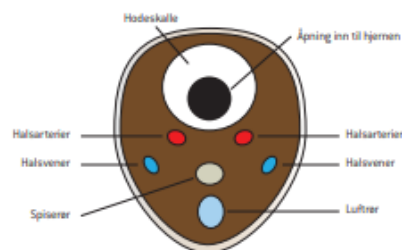

AVBLØDNING

Avblødning **skal** foretas umiddelbart etter bedøvelse. Det bør fortrinnsvis gjøres innen 10 sekunder, før dyret begynner å sparke. Avblødning foretas ved at man skjærer over alle de store blodkarene på halsen med en skarp kniv. Snittet legges tvers over strupen rett bak kjevegrenene og opp mot første halsvirvel. For å sikre en god avblødning må man snitte helt inn til halsvirvlene i nakken på begge sider slik at pulsårene (arteriene) skjæres over (se figurer).

Ved avblødning legges snittet tvers over strupen rett bak underkjevebuen og opp mot første halsvirvel (halsvirvelen nærmest hodeskallen).

Tverrsnitt av halsen mellom hodeskallen og første halsvirvel. Legg merke til at halsarteriene (pulsårene) ligger helt oppunder halsvirvlene og at man derfor må skjære dypt for å sikre en god avblødning.

Oppsummering

Vi ønsker å bevare den gode norske dyrehelsa

Avgjørende faktorer

Hygiene

Kompetanse

Smittevernplan

Krav ved flytting av dyr

Krav til avliving av kje

Foto: Veterinærinstituttet

